

INGEZONDEN STUKKEN.

Gevoelen van Professor Thorbecke, omtrent het Nederlandsche verkiezingsstelsel.
(Vervolg en slot van Nr. 115.)

2. De wet van hunnen aanleg [brengt ook] mede, dat de Provinciale Staten gering in getal zyn. Dit opent eenen eenvoudigen, korten weg aan de Regering, om steeds gemakkelijk eene meerderheid, ter gunste van aan Haar welgevallige candidaten, in dat Collegie te erlangen; en heeft daarenboven nog dit nadeel, dat het Gouvernement, juist door de geringheid van het getal, in staat is, om aan de leden, die Haar of Hare Commissarissen te wille zijn, wederkeerig gunsten te bewijzen en voordeelen toe te staan, waardoor dan van lieverlede een band, eene behoefte, om elkander te verplichten, ontstaat, welke niet missen kan schadelijk te werken op de onafhankelijkheid der keuzen, en ook in vele gevallen op de regtvaardige en onpartijdige uitdeeling, van Regeringswege, van posten en gunsten en onderscheidingen, hoedanige niet zelden worden onthouden aan meer verdienstelijken en aanspraak hebbenden, doch welke personen niet, zoo als de leden der Provinciale Staten, nu dan in de gelegenheid kunnen komen, om de Regering te believen.

Dit gebrek, de kleinheid van het getal, bij het voortdurend zitting behouden der leden, is door den Hoogleeraar-zelf opgemerkt, en Z. H. G. wil er dan ook in voorzien hebben, door telkens, wanneer de Provinciale Staten als kiezers moeten werkzaam zijn, er eene dubbelte buitengewone kiezers, welke voor iedere verkiezing op nieuw zouden moeten gekozen worden, bij te voegen. (Aant. op de grondwet, 1ste uitg. bladz. 200.)

Wij willen niet ontkennen, dat hiërdoor iets van het kwaad kon worden weggenomen. doch, daar de benoeming dezer buitengewone kiezers naar dezelfde regelen en door dezelfde filters zou geschieden, als de verkiezing der Provinciale Staten-zelfen, te weten: door de Ridderchap, de Stedelijke Raden en de Landelijke Kiezers, laat het zich bezwaarlijk verwachten, dat men eene onafhankelijk soort van mannen zou erlangen, dan die, welke men in den regel als Provinciale Staten ziet zitting nemen:

3. En, opdat wij niet ter zijde laten de bedenking, door den Hoogleeraar-zelfen gemaakt: «de geest en hebbelijkheid, die zich van een gesloten Regeringscollegie «ligt meester, en hetzelfde doof maken voor hetgeen er «buiten omgaat, voor een veranderden toestand of nieuwe «eischen des lands, met name zoo die niet regstreeks «de provincie betreffen;» — welk bewijs voor de kracht en het gewigt dezer bedenking men meer hebben, dan de onlangsche keuzen der leden voor de dubbele Kamer, bestemd om onze grondwet te wijzigen, om onze toekomst te bepalen, die zich zoo zorgvol liet aanzien?

Waren, in deze gewigtige omstandigheid, de eigenlijke staatsburgers opgeroepen, om mannen ter vergadering te zenden, — welke keuzen had men mogen verwachten?

Wij willen hier zelf niet antwoorden, maar laten het den heer Thorbecke doen. Op bladz. 213 der tweede uitgaf, zegt Z. H. G. «heeft zy, (de menigte,) ook het «doorzicht om de mannen te onderscheiden, die het algemeen landsbelang eischt? In tijden van nood, ja, zal «zij, niet door het oog van het verstand, maar door het «gevoel, worden geleid tot de karakters en talenten, die «het land moeten redden. Dan, in gewone tijden?»

Wij beweren het, en zullen het des noods bewijzen, tijdens de wijziging der grondwet was er nood. Deze was zoo groot, dat zelfs de Staten-Generaal, volgens het bestaande verkiezingsstelsel zamengesteld, zich gedwongen gevoelden, hunne onderwerping aan het vaderchap op te zeggen, en waarborgen voor de toekomst, verbetering onzer instellingen, te eischen. Zoo ver had de vaderlijkheid het gebracht. En nu — de weldaad voor eene lange toekomst, welke door regstreeksche verkiezingen, maar eenvoudig volgens het gevoel, zoo als de Hoogleeraar beweert, in dezen tijd van nood en spanning, had kunnen worden te weeg gebracht, — zij leed volkomen schipbrouk op de gebrekkelijkheid van het verkiezingsstelsel, op de keuzen der Provinciale Staten, en de leemten, en gebreken, die men het bestaan, zij-zullen nog, wie weet over-welk

tijdvak? in de toekomst aan het welzijn van den Nederlandschen Staat blijven voortknagen.

De gewone tijden? zij hebben grootendeels af van — en worden geregeld door hetgeen in buitengewone tijden gevestigd, en voor de toekomst aan een land bepaald wordt. Men denke, voor Nederland, aan de grondwet van 1814 en 1815, aan hare wijziging in 1840, en mag veilig tot onze vroegere constitutie opklimmen.

En zouden dan ook al, «in gewone tijden» de kiesvergaderingen van particulieren «aan den wind van het «toeval en slinkschen invloed althans niet minder bloot «staan, dan publieke, de hoofddeelen van den Staat ver«tegenwoordigende, lichamen.» — wij zeggen goed! stel den verlichten, lastdragenden Nederlandschen staatsburger op eene zoo lage verstandelijke sport, als hij wilt; stel het voor zeker, dat hij zich bij zijne keuzen alleen, of door zijn eigenbelang, of door schroomvalligheid, of door zucht om genoegen te geven, of door kuiperijen van de vermogenden, doch niet door zijn verstand, niet door het welzijn des lands zou laten leiden; neem het aan, dat hij, in gewone tijden, niet meer voor het algemeen belang, en daaronder voor de talrijke klasse, tot welke hij behoort, zou doen, dan de Provinciale Staten thans doen, — dan nog, zeggen wij: bezorg hem regstreeksche verkiezingen, opdat, ten minsten in tijden van nood en «spanning, hij niet verhinderd worde, naar de inspraak van zijn gevoel, de karakters en talenten te kiezen, die redding moeten aanbrengen en zijn lot voor eene onbepaalde toekomst moeten vestigen; opdat bij de zoodanige, en bij zijne doorgaande handelingen als kiezer, tevens: gelijk Gijzelf erkent, (bladz. 212, 2de uitgaf) hij zich «in den «vollen zin staatsburger gevoele, en daardoor het heilzame «gevolg ontsta der wekking van burgerzin en van ha«ren invloed op de regering.»

«Wekking van burgerzin?» Waarom hier niet liever het woord nationaliteit gebezigd, en haren invloed ook naar buiten?

Het is eene zedekundige opmerking, die het in de staatkunde echter gansch niet ongewigtig is ter harte te nemen: dat het gevoel onafhankelijk te zijn van anderen, tot hoogmoed en trotschheid jegens deze laatsten in den regel bij den mensch den weg baant. De gedachte: «wij hebben den burger in niets noodig; hij moet nog «tevreden zijn, dat wij hem iets laten verdienen,» brengt helaas! «in gewone tijden» eene laatzinnigheid bij de heeren der Aristocratie te weeg, doet hen zich zoo trotsch van den burger afwenden, en zich eenen toon en zene houding jegens dezen aanmatigen, welke veelal, en bijzonder in de landprovincien, ondragelijk is te noemen. Dat hooghartige gedrag, die zorgvuldige afscheiding, worden zeer goed opgemerkt en gevoeld, en geloof niet, dat dit gevoel geschikt is, om overeenstemming, om onderlinge tevredenheid, om gevoel van nationaliteit te bevorderen.

Geeft den burgerman eenigen meerderen invloed op de staatshuishouding; maakt hem van niets tot iets; zorg, dat ook zijn gevoelen, zijn oordeel omtrent de bekwamenheden, de verdiensten en het karakter van hen, die tot het bestuur van land, van gewest en stad geroepen moeten worden, iets vermag; en de Aristocratie zal ophouden, hem te beschouwen als eene nul in den Staat, ter nauwernood verstandig en goed genoeg, om zijn wiglig aandeel in de algemeene en Plaatselijke lasten te dragen. De trotschheid zal eenigermate getemperd, de stroefheid en terughouding verminderd, de achtung voor het karakter van den gezeten burger verhoogd; het gedrag jegens denzelven bescheiden, welwillender worden; en het gevoel van elkander wederkeerig te behoeven, dat van gemeenschappelijke belangen, of gemeenschappelijk vaderland, te hebben, zal worden verlevendigd, en niet anders dan heilzame vruchten, vooral in tijden van nood of spanning, of van behoefte aan algemeene opofferingen, kunnen te weeg brengen. Al ware het ook slechts dit eenige, dan nog zou het reeds van gewigt zijn, een stelsel van regstreeksche verkiezingen, ook in Nederland, te doen invoeren.

Maar ook:

4. levert de wet van hunnen aanleg der Provinciale Staten, als kiezers, daarom nog een bezwaar op tegen

goede en onafhankelijke keuzen, dat de ridderschap daarbij zulk eenen opsmiddelijken en krachtigen invloed uitoefent, niet maar alleen door regstreeks hare vertegenwoordigers in de vergadering der Provinciale Staten te mogen kiezen; hetgeen aan de beide andere standen niet vergund is, — maar ook door den invloed, dien de ridderschap ook nog buitendien kan uitoefenen op de verkiezingen door de stedelijke raden en de kiezers voor den landelijken stand verrigt.

Wij zouden, om het allezins juiste en gegronde dezer bedenking te doen in het oog vallen, niets anders te doen hebben, dan des Hoogleeraars eigene woorden te bezigen (bladz. 175 der eerste uitgaf van de Aant.) doch moeten ons bekorten.

En zoo meenen wij dan, dat, na dit alles, gerustelijk de vraag ontkennend mag beantwoord worden, «of de «Provinciale Staten, van wege de wet van hunnen aan«leg, de voorwaarden bezitten, om goede keuzen te kunnen doen;» in aanmerking genomen, dat zij, bij de aanleiding, die dit kiesstelsel hun geeft, menschen zijn, gelijk alle anderen, en geenszins door hunne verkiezing worden verheven boven de algemeene gebreken en hebbelijkheden, uit het eigenbelang, de eerzucht en natuurlijke schroomvalligheid enz. voortvloeiende.

Nog eene bedenking van den Hoogleeraar tegen de regstreeksche verkiezingen is, dat men daartoe «klassen, «grenzen en uitsluitingen zou moeten vaststellen, die louter ter willekeurig zijn, en die eene ontwikkelde publieke «opinie steeds zal trachten te verzetten.» (bladz. 81 der tweede uitgaf.)

Maar klevden dan deze beide gebreken ook ons tegenwoordige verkiezingsstelsel niet aan? Zijn daar geene klassen, geene grenzen, geene uitsluitingen, die louter willekeurig zijn. Kan wel eens een Hoogleeraar, een doctor in de regten enz. medewerken tot de verkiezing van een eenvoudig raadslid, zoo hij (in de Provincie Zeeland alans) geene f110 aan Grondlasten en Personeel betaalt? En verder, poogt dan nu de publieke opinie de grenzen niet te verzetten van het bestaande stelsel, en poogt zij dit niet met des te meer grond en te krachtiger, wanneer zij niet maar alleen alles kan aanvoeren, wat wij hier boven deden, maar nog daarbij wijzen kan op de jammerlijke vruchten, gedurende een 25-tal jaren van het bestaande kiesstelsel geoogst? Vruchten, welker wrangheid niet maar alleen door den bekwamen KEMPER was vooruitgezien, maar ook door eenen van HOGENDORP, door eenen THORBECKE-zelfen, door eenen GROEN van PRINSTERER, eenen LUZAC, eenen VAN NES, eenen DOYKER CUATUUS, ROEST van LIMBURG enz. enz. is erkend en opgemerkt geworden.

Kon men eene dergelijke ondervinding, een 26de afdoend bewijs voor de gebrekkelijkheid van een stelsel van regstreeksche verkiezingen, zoo doelmatig mogelijk ingerigt en toegepast, voor het tegenwoordige Nederland aanvoeren; wij zouden dan nog zeggen: voor het evenwel in, want gij zult er niet erges aan toe zijn, maar er nog altijd meer burgerzin, meer nationaliteit, meer wederzijdsche achtung en toenadering tusschen de verschillende standen door te weeg brengen, en er den steeds klimmenden graad van algemeene ontevredenheid, over het bestaande stelsel door doen dalen of geheel opheffen.

Maar het is zoo niet. Zulk een bewijs voor te verwachten slechte keuzen van de gegoede en beschaafde burgers van Nederland kan er niet geleverd worden.

En de Hoogleeraar denkt te verlicht, om de stelling te beaamen: omdat het mogelijk is, dat die burgers even slechte keuzen zouden doen, als de Provinciale Staten, daarom moet deze laatste blijven kiezen; daarom moet Nederland bij de hetzelfde omringende naties, (want zelfs Pruisen heeft een veel milder stelsel van verkiezing, wat alans de leden der Plaatselijke Besturen betreft, dan wij) maar achterlijk blijven; want eene proef tot verbetering te nemen, zou al te gewaagd, al te gevaarlijk zijn.

Neen, niet alzo kan een Thorbecke redeneren, die toch ook, een weinig den geest, den eerbied voor zijne overheden en de bezadigdheid van het Nederlandsche volkskarakter kent, en hetzelfde geenszins, met opzigt tot de daartegen over staande ondeugden, niet sommige andere natien

Te Ylissingen . bij C. J. DE SWART.